תרי בתרי היכי יתיב. מסמע שאם עמדו שנים היה הקיפו שאם שאם היה הקיפו גגא עמודין אם כן נפיש ליה מצני טפחים בהדי עמודים: **ורבי מאיר עמודין היכא** הוו קיימי. לע"פ שיש ריוח הרבה ל"מ בכל המקום לגבי מנגד ספר תורה פשוט היו לו שהיו מונחים בגד לגג המרון שאפר תורה מונח: **ולמ"ד איוב בימי משה היה.** ול"ת מאי קאמר ולמ"ד (ו) והאי מנח גופיה קאי דבימי משה היה דקמני מיפא מיפא משה כתב ספר איוב וי"ל דלמ"ד לא ידע סיפא דבריית"ת. **בפורענותא** לא כתחילין. ול"ת ומכמניה מיל אמר רוח ומומר ר"י משום שאמרים של רוח היה אמרית שיגא ממנה דוד שבירוהו להקב"ה בשירות ותשבחות לכך כתב אמר בימי משה ומשלי לפי שהוא מעניין אחד כתובין מעין סירה ומקרקות קלריס וניגון אחד דבימיסם היה ניגון כדאמרינן (מגילה דף ג.) ויקרלו נפקר תורת אלהים מפורש ושום שכל ס) מאי ושום שכל פסוקי נעמי והא דלא כתבו אחר משלי משום שגא להפסיק בדברי שלמה ור"ת מפרש דלכן כתבו בהדי תהלים משום דאמר לקמן דוד כתב ספרו ע"י עשרה זקנים ואיוב גמי נכתב ע"י ד' זקנים לופר ובלדד וצופר ואליהו והשתא אמי שפיר שלא כתבו אחר משלי: **פורענות דאית ביה אחרית.** ול"ת מיוב גמי מית ביה אחרית וי"ל דהאי אחרית דרוח אחרית דכל ישראל ועוד לפיכא למ"ד ע) דלא כפל הקב"ה שכרו אלא לעולדו מן העולם: ועל

[3]תחלת דבר ה' בהושע [ו]וכי עם הושע דבר תחלה והלא ממשה ועד הושע כמה נביאים היו וא"ר יוחנן שהיה תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן הושע וישעיה עמום ומיכה וליקדמיה להושע ברישא כיון דכתיב נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוו חשיב ליה בהדייהו וליכתביה לחודיה וליקדמיה אייתי דזוטר מירכם מכדי ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל ליקדמיה לישעיה ברישא כיון דמלכים סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא: [2]סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים ולמ"ד [ח]איוב בימי משה היה ליקדמיה לאיוב ברישא [ט]אתחולי בפורענותא לא מתחלינן רות נמי פורענות היא פורענות דאית ליה אחרית [י]דאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות ומי כתבן משה כתב ספרו [כ]ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה שמואל כתב ספרו ושופטים ורות דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים ע"י אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם וע"י משה ועל ידי הימן וע"י ידותון ועל ידי אסף ועל

על ידי עשרה זקנים. כתב בו דברים שאמרו זקנים הללו שהיו לפניו ויש שהיו בימיו כגון אסף והימן וידותון מן הלויים המשוררים: **על ידי אדם הראשון.** כגון גלמי לאו עיניך ולי מה יקרו רעיך (תהלים קלט) אדם הראשון אמרן: **על ידי מלכי צדק.** נאמ ס' לאדוני [צב לימיני] וכל המזמור (שם קי): **ועל ידי אברהם.** כלאמרינן לקמן [עו.] אימן האזרחי זה אברהם: **ועל ידי משה.** תפלה למשה (תהילים צ) וכל אחד עשר מזמורים כסדרן: **ועל ידי הימן.** מסכיל להימן [שם פח]: **ועל ידי ידותון.** למנצח לידותון [שם לט]: מזקיה

שברי לוחות שמונחים בארון ואי ס"ד ס"ת הקיפו ו' טפחים מכדי [ו]כל שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב וכיון דלאמצעיתו גגלל [ג]נפיש ליה מתרי טפחא רווחא דביני ביני בתרי פושכי היכי יתיב אמר רב אחא בר יעקב ספר עזרה לתחלתו הוא גגלל ואכתי [ג]תרי בתרי היכי יתיב אמר רב אשי דכריך ביה פורתא וכרכיה לעיל ור' יהודה מקמי דליתי ארגז ספר תורה היכי הוה יתיב דפא הוה נפיק מיניה ויתיב עילוה ספר תורה ור"מ האי מצד ארון מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה דמתנח ליה מצד ולא מתנח ביני לוחי ולעולם בגויה מן הצד ור"מ עמודי' היכא הוו קיימי מבראי ור"מ שברי לוחות דמונחין בארון מג"ל נפקא ליה מדרב הונא דאמר רב הונא מאי דכתיב [ו]אשר נקרא שם שם ה' צבאות יושב הכרובים עליו [ח]מלמד שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון ואידך ההוא מבעי ליה לכדרבי יוחנן דא"ר יוחנן א"ר שמעון בן יוחאי מלמד [ט]שהשם וכל כינויו מונחין בארון ואידך נמי מיבעי ליה להכי אין הכי נמי אלא שברי לוחות דמונחין בארון מנא ליה נפקא ליה מדתני רב יוסף [י]דתני רב יוסף [2]אשר שברת ושמתם מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון ואידך ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש [כ]דאמר ר"ל אשר שברת אמר לו הקב"ה למשה יישר כחך ששברת: ת"ר [א]סדרן של נביאים יהושע ושופטים שמואל ומלכים ירמיה ויחזקאל ישעיה ושנים עשר מכדי הושע קדים דכתיב

[3]תחלת דבר ה' בהושע [ו]וכי עם הושע דבר תחלה והלא ממשה ועד הושע כמה נביאים היו וא"ר יוחנן שהיה תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן הושע וישעיה עמום ומיכה וליקדמיה להושע ברישא כיון דכתיב נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוו חשיב ליה בהדייהו וליכתביה לחודיה וליקדמיה אייתי דזוטר מירכם מכדי ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל ליקדמיה לישעיה ברישא כיון דמלכים סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא: [2]סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים ולמ"ד [ח]איוב בימי משה היה ליקדמיה לאיוב ברישא [ט]אתחולי בפורענותא לא מתחלינן רות נמי פורענות היא פורענות דאית ליה אחרית [י]דאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות ומי כתבן משה כתב ספרו [כ]ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה שמואל כתב ספרו ושופטים ורות דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים ע"י אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם וע"י משה ועל ידי הימן וע"י ידותון ועל ידי אסף

על ידי עשרה זקנים. כתב בו דברים שאמרו זקנים הללו שהיו לפניו ויש שהיו בימיו כגון אסף והימן וידותון מן הלויים המשוררים: **על ידי אדם הראשון.** כגון גלמי לאו עיניך ולי מה יקרו רעיך (תהלים קלט) אדם הראשון אמרן: **על ידי מלכי צדק.** נאמ ס' לאדוני [צב לימיני] וכל המזמור (שם קי): **ועל ידי אברהם.** כלאמרינן לקמן [עו.] אימן האזרחי זה אברהם: **ועל ידי משה.** תפלה למשה (תהילים צ) וכל אחד עשר מזמורים כסדרן: **ועל ידי הימן.** מסכיל להימן [שם פח]: **ועל ידי ידותון.** למנצח לידותון [שם לט]:

מזקיה

טובא ויחזקאל הוה בגלות: רות נמי פורענות. דהוה רעב ומתו מחלון וכליון: ומשני רות פורעניות דהוה ליה אחרית טוב שלקחה בועז ומשום הכי מתחילין ברות [ואח"כ] בתהלים שיצא ממנה דוד שתקנו: ופרשת בלעם. אע"ג דבלעם גופיה הוה נביא. שמונה פסוקים שבתורה מן וימת משה. על ידי עשרה זקנים ועל ידי אדם הראשון. על ידי אדם הראשון היינו מזמור שיר

ו) [תולי ל"ל הא קי"ל דכל שים וכו'].

רבינו גרשום

שברי לוחות מונחין בארון תחת השלימות. מיכדי הא ו) (קרי) לכל דבר שיש בהקיפו ג' טפחים יש בו רוחב טפח וספר תורה ו' טפחים בהיקף וברוחב ב' טפחים. והני מילי כי נגלל כולו על עמוד אחד יש ברחבו ב' טפחים אבל כי הוי נגלל לאמצעיתו על ב' עמודין נפיש ליה שיעור בית מושבו יותר על ב' טפחים משום דאיכא ריוח ביני ביני של פתיחת חכור העמודין. והשתא אליבא דר' מאיר הואיל והוי רוחב הקיפו יותר מב' טפחים בתרי פושכי דפשו מארון על שיעור הלוחות היכי הוי יתיב ספר תורה. ספר עזרה הינו ספר תורה המונח בארון לתחלתו הוא גגלל הכל על עמוד אחד ולא הוי רוחב הקיפו אלא ב' טפחים. ואבתי אפי' הכי ספר תורה דהוי רוחב הקיפו ב' טפחים בתרי טפח שבארון היכי יתיב אי לא הוי ביה רווחא פורתא אמר רב אשי דכריך בה בספר תורה פורתא לאחר שהיה כרוך כולו עמוד אחד היה חוזר וכורך מסופו לבדו כרך מעט כשיעור שיכנס האחד ורישב ברווח בארון ב' טפחים ומנח ליה לאותו כרך קטן על הכרך הגדול וכי האי גוונא יתיב ברווחא. ואליבא דר' יהודה דספר תורה לא הוה יתיב בארון מיקמי דליתי ארגז וכו'. ור' מאיר דאמר דספר תורה בארון הוה יתיב האי מצד ארון מאי עביד ליה הא משמע מצדו ולא במתוכו: האי שבעים שמות של הקב"ה מונחין בארון משמע כו'. והקשתי לר' מאי שנא דר' יהודה מרבה מארן רק שברי לוחות לידכר עמודין דקיימי לטעמיה באותו טפח הפנוי בארון כי היכי דמרבה ר' מאיר ספר תורה לטעמיה דקיימי בב' טפח פנוי והשיב לי משום הכי מרבה שברי לוחות הואיל וכתיבי בתורה ועמודיו לא כתיבי בתורה: חגי זכריה ומלאכי לסוף אינביאו זוטר נביאותיהו כתבינן לה נמי בגבייהו. ונכתביה באפי נפשיה ונקדמיה מקמי [ישעיה] ומשני כיון דזוטר מירכם כלומר משום דכל הספרים נגללין מתחלתן אי כתבינן לה באפי נפשיה כשמגללין הספר מבליע נכואת הושע בהדי הספר ומירכם ומתעלם מן הענין וליכא למיקם עלה היכא כתיבא משום הכי מוקמי' לה בהדי חגי זכריה דזוטר נבואתייהו: מכדי ישעיה הוה קדים לירמיה [ויחזקאל] דישעיה הוי בימי מנשה וירמיה הוה בחורבן הבית כתר הכא

ק"ל א ב מי' פ"ז מהל' ס"ת הלכה טו סמג עשין כה עוש"ע י"ד סי' רפ סעיף ה:

תורה אור השלם

1 וַיְקַח וַיִּלֶּךְ דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבַּעֲלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם שֵׁם יְיָ צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים עָלָיו: שמואל ב ו ב

2 וְאַכְתֵּב עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן: דברים י ב

3 תְּחִלַּת דִּבֶּר יְיָ בְּהוֹשֵׁעַ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וִילִדֵי זְנוּנִים כִּי זָנֹה תִּזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי יְיָ: הושע א ב

גליון הש"ס

גמרא שלמד שהלוחות. עי' עירובין דף קג ע"ב תוס' ד"ה כל זמן:

הגהות הב"ח

(ו) תוס' ד"ה ולמ"ד וכו' מלי קאמר ולמ"ד והא האי מנח:

מוסף רש"י

כל שיש בהקיפו שלשה טפחים. שנריכה חוט לחוץ ג' טפחים להקיפה סביב, כיצד? שים בה רוחב טפח ואם תמלך (עירובין יג:) דמתיב ליה שאפה שלמה (להיי"ב ד) עשר באמה משפחו על שפחו באמה יקיף חוטו סביב, ועשר באמות רוחב שלשים באמה היקף (סוכה ח:). שהשם וכל כינויו מונחין בארון. פירש שמסה למלחמה (סוטה מב:). אשר שברת. לישור, שאישרי ושיבחו על שבירתן (שבת קמ:). יישר. לשון תחזק (כתובות קה:).

מזקיה

שברי לוחות שמונחין. מסמע שאם עמדו שנים היה הקיפו שאם שאם היה הקיפו גגא עמודין אם כן נפיש ליה מצני טפחים בהדי עמודים: **ורבי מאיר עמודין היכא** הוו קיימי. לע"פ שיש ריוח הרבה ל"מ בכל המקום לגבי מנגד ספר תורה פשוט היו לו שהיו מונחים בגד לגג המרון שאפר תורה מונח: **ולמ"ד איוב בימי משה היה.** ול"ת מאי קאמר ולמ"ד (ו) והאי מנח גופיה קאי דבריית"ת. **בפורענותא** לא כתחילין. ול"ת ומכמניה מיל אמר רוח ומומר ר"י משום שאמרים של רוח היה אמרית שיגא ממנה דוד שבירוהו להקב"ה בשירות ותשבחות לכך כתב אמר בימי משה ומשלי לפי שהוא מעניין אחד כתובין מעין סירה ומקרקות קלריס וניגון אחד דבימיסם היה ניגון כדאמרינן (מגילה דף ג.) ויקרלו נפקר תורת אלהים מפורש ושום שכל ס) מאי ושום שכל פסוקי נעמי והא דלא כתבו אחר משלי משום שגא להפסיק בדברי שלמה ור"ת מפרש דלכן כתבו בהדי תהלים משום דאמר לקמן דוד כתב ספרו ע"י עשרה זקנים ואיוב גמי נכתב ע"י ד' זקנים לופר ובלדד וצופר ואליהו והשתא אמי שפיר שלא כתבו אחר משלי: **פורענות דאית ביה אחרית.** ול"ת מיוב גמי מית ביה אחרית וי"ל דהאי אחרית דרוח אחרית דכל ישראל ועוד לפיכא למ"ד ע) דלא כפל הקב"ה שכרו אלא לעולדו מן העולם: ועל